

UITGEVERS VAN OOSTENDSE PRENTKAARTEN

door O. VILAIN

In 1899 werd er langs de Zeedijk, niet ver van het Koninklijk Chalet, te Oostende een Internationale Tentoonstelling van geïllustreerde prentbriefkaarten gehouden.

Volgens « L'Echo d'Ostende » van 16.7.1899 was dit de eerste internationale tentoonstelling die over dit onderwerp in ons land werd gehouden. Niet minder dan 150 uitgevers hadden 40 à 50.000 kaarten ingestuurd. Die tentoonstelling bleef in een bijzonder daartoe gebouwd paviljoen geopend van 9 juli tot 25 september. De toegangsprijs bedroeg 50 ct.

De prentbriefkaart had toen nog maar een jonge geschiedenis. De eerste kaarten werden eigenlijk door het Postbeheer zelf uitgegeven. Vandaar werden de privé-uitgaven ook « postkaart » geheten in plaats van « prentkaart », « prentbriefkaart » of « ansichtkaart ». Heel wat discussies zijn gevoerd geweest waar de eerste niet-officiële kaarten het licht zagen. Oostenrijk, Duitsland en Frankrijk eisen elk voor zich de eer op.

De eerste kaarten die bij ons te zien waren en die men de voorlopers van de prentkaart noemt, waren publiciteitskaarten. Rond 1890 boden reeds verschillende hotels hun cliënteel dergelijke kaarten aan.

Vanaf 1895 begon men overal in West-Europa ansichtkaarten van belangrijke steden en toeristische oorden als souvenir-kaarten te verkopen. De voorzijde liet een illustratie zien met daarnaast gebeurlijk een onbedrukte rand voor een korte mededeling, de achterkant was uitsluitend voor het adres van de bestemming.

In een paar jaar zou de geïllustreerde kaart een nieuw verzamelobject worden. Cartofolisten zouden clubs stichten met het doel uit te wisselen. Enkele tijdschriften, vooral in Frankrijk, zouden zich uitsluitend wijden aan het kenbaar maken van de nieuwe reeksen, want al spoedig zou men naast de gewone « carte-vue », talrijke reeksen gelegenheidskaarten zien verschijnen. Die kaarten zijn echte tijdsdocumenten. Feesten, stoeten, rampen, stakingen, autorennen, luchtvaartmanifestaties en processen kwamen afwisselend aan de beurt.

Wanneer werden Oostendse prentkaarten gepubliceerd en door wie? Om op die vraag te kunnen antwoorden hebben we duizende kaarten nagekeken, vergeleken en gepoogd iedere drukker of uitgever in een periode te situeren. Het is onze bedoeling een kaart waarop Oostende staat afgebeeld te kunnen dateren.

Voor de verzamelaars, en die zijn talrijk, is het interessant te weten wanneer de afbeelding van een gebouw, een plein, een verkeersmiddel of een straattoneeltje gefotografeerd werd.

Om een datum te kunnen vooropstellen hebben we rekening gehouden met de bestaansperiode van de uitgeverij. Al is dit moeilijk te achterhalen, toch weten we bv. dat Nels van 1899 tot 1913 kaarten uitgaf. Nadien werd het Nels Thill. Gelukkig werden niet alle postzegels van de prentkaarten losgeweekt, zodat men soms een duidelijke poststempel kan lezen. Die datum leert ons dat de kaart zeker vóór de postdatum in omloop was. Spijtig genoeg werden destijds weinig kaarten door de afzender zelf gedateerd.

Het papier waarop de kaarten gedrukt werden geeft ons eveneens belangrijke informatie. Bristol-kaarten dateren meestal van vóór 1900, terwijl het zwaardere karton tussen 1900 en 1905 gebruikt werd.

Vanaf 1906 liet het Postbeheer toe dat de keerzijde in twee mocht verdeeld worden (links voor de correspondentie, rechts voor het adres). Ook dat laat ons toe prentkaarten in juistere data te rangschikken.

Tot circa 1905 was er ook nog de mode dat talrijke kaarten met de hand bijgekleurd werden. De fototypie of het fotoclicheren van een 16-tal zichten tegelijk die nadien versneden werden bleef in gebruik tot 1948. Rond 1937 maakte men de kaarten glanzend door ze in de uitgeverij met een pistool te bespuiten. De prentkaart in kleur, volgens fotografisch procédé, kwam er na 1950 (1).

Het klassieke formaat van een kaart was altijd 9×14 , na 1935 begon men met het groter formaat 10×15 .

Uitgevers herdrukten soms hun eigen kaarten of verkochten de clichés verder, zodat een zagezegde nieuwe druk nog steeds een oud beeld weergaf.

Het hoeft niet gezegd te worden, dat zeer veel kaarten over het strand, het Kursaal en de haven verspreid werden, terwijl andere stadsbeelden misschien maar éénmaal gedrukt werden en hierdoor bijna onvindbaar zijn. Fildier schrijft : « Kaarten van kleine gemeenten, gehuchten (soms tussen 30 en 50 inwoners) hadden in die tijd een oplage van 100 tot 150 ex. en hoeveel blijven er nog van over, de meeste werden soms niet verkocht en inmiddels vernietigd » (2). Zo is het ook voor vele bijzondere hoekjes van onze stad, die voor de kaart-versturende toerist weinig aantrekkelijk waren. Men moet maar eens een zichtkaart van de Godshuizenstraat (nu Edith Cavellstraat), de Torhoutse steenweg of de Fortstraat trachten op te sporen om te beseffen hoe zeldzaam die zijn.

Jammer dat veel uitgevers maar weinig gegevens betreffende hun firma op de kaarten drukten. Dit merkte L. Renieu reeds op toen hij in 1924 zijn studie over de grafische kunst van de prentkaarten schreef : « Heel

(1) Volgens de heer Ch. Heilman-Devriendt (Oostende).

(2) André Fildier : Catalogue des cartes-postales anciennes. 1977.

wat van hen hebben geen bijzonder merkteken, anderen vermelden alleen maar enkele initialen » (3).

Dat we het hier niet over de fantasieprentkaarten hebben is heel eenvoudig omdat dit een onderwerp is waaruit o.i. minder historische informatie naar voor komen. Wel zijn er auteurs die het belang van de fantasiekaart verdedigen, o.a. Ado Kyrou (4) en Barbara Jones en William Ouellete (5).

Deze laatsten leggen de nadruk op het feit dat de erotische kaart de grillen van de mode van zeer nabij volgt. « Sommige van de kaarten waren zeer verfijnd, andere oppervlakkig, andere weer belachelijk, en ze brachten ook de opzettelijk komische strandansichtkaart in de mode, een soort kaart dat nog steeds bestaat. Een traditie die net zo onuitroeibaar leek als Kerstmis bepaalde deze vakantieleut van dubbelzinnigheden, de krab in het achterste van de dikke dame, haar schriele echtgenootje dat naar de meisjes loert, en de regelrechte schuine grappen ».

In een augustusnummer van « Le Carillon » van 1899 lezen we een berichtje dat in een winkel aan de Van Iseghemlaan de politie een inval had gedaan en een reeks pornografische doorkijkprentkaarten (« cartes postales transparentes pornographiques ») had aangeslagen op bevel van de Procureur te Brugge. Het bewijst dat het milieu zich ook voor de prentkaart als inkomstbron interesseerde.

De glansperiode van de prentkaart kan men situeren tussen 1896 en 1914. Toen zochten de uitgevers naar nieuwe onderwerpen en kenden de ruilclubs en hun periodieken een hoogtepunt. Veel familie's bezaten een prentkaartenalbum.

In die tijd ging men meestal maar verzamelen als dusdanig, doch nu men het belang van de prentkaart voor de studie van het volksleven rond de eeuwwisseling of de lokale historie in het algemeen is gaan inzien, wordt er niet meer laatdunkend over die oude prentkaarten gesproken. Door thematieke verzamelingen aan te leggen hebben veel verzamelaars de aandacht getrokken op molens, treinen, schepen en huisberoepen. Bijzondere catalogussen (6) en heel wat albums werden over de prentkaart van vroeger gepubliceerd (7).

(3) L. Renieu : La carte postale illustrée considérée au point de vue des arts graphiques et des sujets représentés. 1924.

(4) Ado Kyrou : L'âge d'or de la carte-postale. 1966.

(5) Barbara Jones en William Ouelette : Erotische prentbriefkaarten. 1977.

(6) M. en J.P. Rostenne : Postkaart kataloog. [België]. 1977.

(7) Boeken met reproducties van prentkaarten over Oostende of waarin er enkele interessante gereproduceerde kaarten voor Oostende van belang zijn : Yvonne Vyncke : Oostende in oude prentkaarten. 1971.

Bredene in oude prentkaarten ; samengesteld door de Kring voor Heemkunde « Ter Cuere ». 1973.

Carlo en Ronny Van Troostenberghe : Middelkerke in oude prentkaarten. 1973.

Hervé La Barthe en Georges Renoy : Het Vorstenhuis van België in oude prentkaarten. 1973.

Jünger Meyer : Segelschiffe auf alten Postkarten. 1975.

Georges Renoy : Les bains de mer au temps des maillots rayés. 1976.

Johan Ballegeer en Jean-Pierre Braems : De visserij langs Vlaanderens kust in oude prentkaarten. 1976.

André ver Elst : De Belgische scheepvaart in beeld. 1977.

De lijst van de uitgevers van Oostendse prentkaarten die we hierna laten volgen is zeker niet volledig. Ook kunnen bepaalde data voor kritiek vatbaar zijn, maar onze bedoeling is enkel een eerste basis te leggen voor de verdere uitbouw van een prentkaartenkatalogoog over Oostende.

*
* *

Uitgevers van Oostendse Prentkaarten

ALBERT

1. Albert
Phototypie, 9, rue Chambéry, Brux.
nrs. 1-68, circa 1910.
nrs. 1-60 - Mariakerke, circa 1920.
2. Albert
Phototypie A. Dohmen, Bruxelles.
nrs. 1-210, tussen 1925 - 1940.
sommige sépia-kaarten herdrukt na 1945, enkele nummers met andere zichten hernomen, rond 1935 werden enkele kaarten ook gekleurd ; ook boekjes met afscheurbare kaarten, getande kaarten met nummers 1 - 200 na 1946, meestal tussen 1950 en 1960.
alle mogelijke stadszichten.
3. Albert
Uitgever Vervaeke, 50, Jozef II straat, Oostende
of Drukker-uitgever . . .
nrs. 1-60 i.v.m. Mariakerke tussen 1920-30.
4. Photocarte « Albert », Bruxelles.
nummers uit 2.
5. Albert
Edit. Librairie Internationale, Ostende . . .
genummerde kaarten bij 2. tussen 1925 en 1930.
6. Albert
Editeur Gilsoul, 47, Bd. Van Iseghem, Ostende
genummerde kaarten zoals 2., circa 1935, interessant i.v.m. de Oostendse binnenstraten.
7. Albert
Ed. Bousson, 69, rue des Sœurs Blanches, Ostende.
genummerde kaarten, circa 1935.
8. Albert
Edit. Crowet
enkele afscheurbare kaarten gekend, circa 1925.
9. Albert
Photocolorplastifix A. Dohmen, Bruxelles.
nummers boven nr 200, circa 1950.

ANTONY

Photo Antony d'Ypres, Ostende.
of Antony, Ostende.

data gelden als nummers, bv. 280821-10 = 10de foto genomen op
28 augustus 1921.

belangrijkste Oostendse reportage-fotograaf tussen 1920 en 1960,
enkele kaarten dragen tevens een merkteken (paardekop in hoefijzer).
zie ook : NELS THILL 12.

WALSCHAERTS, 4.

AQUA PHOTO

1. gekleurde kaarten met hoge nummering, circa 1905-1912.
2. Leopold Verger & C°, Paris
enkele bijgekleurde kaarten, circa 1905.
3. A.S. Forest - Bruxelles.
bijgekleurde kaarten, tussen 1905-10.

ARFO

1. Editions Arfo, Bruxelles (Imprimé en France)
nummers 1-40, 1935-1937
nieuwe nummering na 1945, verschillende als afscheurbare kaarten.
2. Librairie Internationale, Ostende . . .
nummering tussen 100 en 130, tussen 1935 en 1937 op groot-formaat.

ARTCOLOR

Artcolor, Bruxelles.

uitgave tussen 1947 en 1950, sommige als afscheurbare kaarten.
nummering 1-20 van de kaarten van circa 1955.

ARTS & VOYAGES

enkele kaarten van rond 1955.

A.S.

zie : SCHEERS

BERGERET

Phototypie A. Bergéret et Cie, Nancy.
genummerde kaarten van vóór 1900, (waarschijnlijk 12).
sommige bijgekleurd.

BERRURIER

Edition le Berrurier, Bruxelles
in een algemene Belgische reeks, een paar genummerde kaarten over
Oostende van 1965 tot heden, groot formaat.

BEST

S. Best, Anvers
of Edit. Best, Rotterdamstraat, 80, Antwerpen
reeks foto-kaarten, circa 1960.

BOTS-REYNS

G. Bots-Reyns, Ostende
genummerde kaarten, waarvan sommige hoger zijn dan 500, uit de
periode tussen 1905-1910.

BROMPHOTO

Bromphoto, Bruxelles.
kleine reeks kaarten genummerd, circa 1955, later ongenummerd,
sommigen hiervan op groot formaat.

BUYCK FRERES

Gand, Imp. F. & R. Buyck, frères, circa 1910.

CABUY

Editions L. Cabuy, Bruxelles.
circa 1907.

CARTE LUX

[éd. Heym]
genummerd, circa 1905-1910.

[CASSIERS]

zeer mooie kaarten van Oostende en Mariakerke volgens aquarellen
van Cassiers, circa 1900, zeldzaam.

C.C.O.

Edit. C.C.O.
genummerd (tot 20 ?), circa 1950.

C.D.

C.D., Oostende
genummerd 1-40, periode 1925-1935, veel in kleur en meestal in af-
scheurbare boekjes.

C.F.

C.F., Br.
hoge nummering, circa 1910.

CHATLEN

zie : FOTO LUC

C.I.M.

zie : COMBIER
zie ook : VAN MIEGHEM

CLIMAN - RUYSSERS

Phototypie H. Climan-Ruyssers, rue Jésus, 23, Anvers.
meestal kaarten over bijzondere gebeurtenissen.
1905. Visite Royale à Ostende, le 4 septembre 1905.
1907. Grand cortège déguisé (genummerd 1-10).
1908. Fêtes de Pentecôte de 1908 : Grand cortège déguisé.
Séries I-III (genummerd 1-30).

COMBIER

1. Combiér imp. Macon (CIM)
gekleurde kaarten tussen 1925-30.
moderne uitgaven 1970-75 (Cimcrome), veel luchtopnamen.
2. Noordzee Boekhandel, 22, Vindictivelaan, Oostende.
circa 1960.

COMMERCIALE MODERNE

La Commerciale Moderne, Anvers
circa 1925, o.a. « La Terrasse ».

COMPTOIR ARTISTIQUE

zie : NELSON.

CONDOM

Robert Condom, Paris
Collection des Laboratoires de la Carine Lefrancq.
nummering tot meer dan 30, circa 1935.

CROMO

[Antwerpen] (Made in Spain)
reeks 101, gevolgd door nummering (tot 30 ?), circa 1970.
zie ook : KRUGER

C.T.C.A.

nummers tot 40 (?), circa 1910, bijgekleurd.

C.V.C.

Edit. : C.V.C.
circa 1900.

DANIELS-DUBAR

Daniels-Dubar, Rue de la Chapelle, 15, Ostende.
circa 1900 - 1905.

DAVELUY

Sté Daveluy. Imp. Lith. de la Cour, [Rue de la Chapelle], Ostende.
circa 1910, zelfde kaarten in blauw, groen en lichtbruin.

D.C.

D.C., Ostende.
circa 1910.

DEGRAEVE

zie : STAR

DESAIX

1. Desaix, Phototypie 53, rue N.D. De Nazareth, Paris.
circa 1910, bijgekleurd.
2. E. Desaix, Bruxelles
La Belgique historique
reeksen in Nederlands en Frans over Belgische bezienswaardigheden,

met verklaring, 1922.
sommige Nederl. teksten te letterlijk vertaald
(bv. Koninklijk Kasteeltje als vert. van Châlet Royal).

DEWEIRT-RENNIER

Ed. Vve Ch. Deweirt-Rennier, Ostende.
circa 1910.

DOHMEN, A.

zie : ALBERT

E.C.

nummers tot 60 (?), circa 1910.

EDITION BELGE (L')

L'Edition Belge, 689, Ch. de Boondael, Bruxelles.
vóór 1940.

EDITIONS DU CASTEL

S.A. Les Editions du Castel, Bruxelles.
circa 1955.

E.D.L.

genummerde kaarten (meer dan 40), tussen 1900 en 1905.

E.L.

E.L. Ostende
of Edit. E.L. Ostende.
zeer hoge nummeringen voorafgegaan door de letter B., periode 1900-
1906.
nummering tussen 1906 en 1914.

E.L.D.

1914 ? (o.a. « Débarquement des troupes belges »).

[ELLEBOUDT]

Edition A.E., rue de l'Eglise, 40, Ostende.
reeks historische kaarten i.v.m. de brand van de Hoofdkerk in 1896.

ERNULT-DONCQ

zie : VED

EUROCOLOR

zie : NELS

E.V.B.

circa 1900, bijgekleurd.

EXCELSIOR

zie : SUGG

FABRIQUES REUNIES DE CARTES-POSTALES

nummering hoger dan 900, 1947.

FOTO LUC

uitgave Foto Luc [Chatlen], Oostende.
1960 (o.a. Ensormuseum).

FOTOPRIM

Fabrication « Fotoprim », Bruxelles.
algemene zee-, strand- en duinzichten, circa 1955-1960.

GEGY

Edit. : Gegy, Oostende.
ongenummerd vóór 1948, nadien een reeks van een 40-tal kaarten
genummerd.
verschillende kaarten van straten nabij Petit-Paris.

GEORGES

Henri Georges, éditeur, Bruxelles.
en 70-tal genummerde kaarten, circa 1925.
stads- en parkzichten.

[GIANOTTI]

kaarten, o.a. Mariakerke, volgens pentekeningen van Gianotti, circa
1900 ?

GOES

Editeur Emile Goes, 32, rue du Vieux-Moulin, Ostende
genummerd (meer dan 100), circa 1935.

GOUWY

Foto Gouwy, Oostende.
2 kaarten Duinenkerkje Mariakerke, circa 1974, in kleur.

GRANDES GALERIES BELGES

nummers boven de 3000, circa 1908, gekleurd.

HENRI GEORGES

zie : GEORGES

GREGOIRE

zie : V.G.

H.N.

H.N. à A.
gekende nummers boven de 700, de 1000 en de 1100, sommige bij-
gekleurd, tussen 1900 en 1905.

HOFFMANN

Wilhelm Hoffmann A.G., Dresde.
reeks met nummering hoger dan 3000, circa 1900, boven de 12.400
tussen 1905 en 1910.
enkele interessante stadsgezichten.

H.R.

ongenummerde kaarten, circa 1900-1905.

INTERNATIONALE BOEKHANDEL [= DEVRIENDT]

reeks genummerd hoger dan 1000, circa 1958-60

zie ook : ALBERT, 4.

ARFO, 2.

MARCO, 2.

NELS, 9.

WALSCHAERTS, 3.

J.-B.P.

zie : PROVOST

J.C.

een 25-tal kaarten, waarvan enkele ook gekleurd, genummerd, circa 1960-1965.

ongenummerd aangeduid als série 9, circa 1960.

enkele kaarten in groot formaat ; nieuwe nummering, circa 1965.

J.F.B.

Edit. J.F.B.

tussen 1905 en 1910.

J.H.

genummerd, circa 1900.

JOYE

Edit. Camile Joye, Landegem

oorlogspuinen, 1919 of 1920.

KNIGHT BROTHERS

Knight Brothers, England (Printed in Saxony)

gekleurde kaarten met treinstellen, o.a., The Vienna

Express leaving Ostend, The St.-Petersburg Express leaving Ostend,

circa 1905.

KRAMEYER

Photo F. Krameyer, Bd. Van Iseghem, 73, Ostende.

ongenummerd, 1906 (o.a. Tempête du 12 mars 1906).

nummering boven de 800, circa 1910.

KRÜGER

Krüger, [Hamburg].

reeks van meer dan 100 kleurkaarten, voorafgegaan door getal 933.

sommige samen met Cromo, circa 1960-1965.

ook afscheurbare kaarten in boekjes van 8.

zie ook : VAN MIEGHEM, A.

LAGAERT

L. Lagaert, Brux.

of L.L.B.

of L.L. Brux.

of ook zonder vermelding van uitgever-drukker

genummerd, zeer talrijk, van 1 tot circa 250 tussen 1900 en 1906,

enkele bijgekleurd : verschillende kaarten zijn gelegenhedsuitgaven,

zoals die van de huldigingsfeesten van 3 en 5 september 1905.

LAUWERS

Édité par M. Lauwers, Ostende
genummerd, waarschijnlijk reeks van 20, circa 1920.

LAVA

1. Edition Lava, (41, Chaussée de Thourout), Ostende, circa 1905-1910.
belangrijke kaarten, veel kerkinterieurs, zichten van Stene en Maria-kerke.
2. W.V.S., Brux.
1905, (o.a. « Résidence de S.A.R. le Prince Albert », « Chaussée de Nieuport et Fabrique électrique », enz.).

L.D.

1919 of 1920, reproductie van Oostends noodgeld « Bon d'un franc »
(onder nummers A. 15-2-1).

LEBON

1. Lebon, éditeur, Ostende
of Edition Lebon, Ostende
of Edition phototypie Lebon, Ostende.
ongenummerde kaarten tussen 1895 en 1900, van 1900 tot 1910
ongeveer 250 genummerde kaarten, enkele bijgekleurd, zeer belang-
rijke uitgaven wegens de talrijke vissers- en strandberoepen die in deze
prenten opgenomen werden.
tussen 1900 en 1905 meer dan veertig panoramische prentkaarten van
dubbel formaat, genummerd, sommigen bijgekleurd.
Lebon was de befaamdste Oostendse fotograaf van « La Belle Epoque ».
2. Edit. : Lebon, Avenue Albertijn, Woluwé-Bruxelles (Carte Luxe
Thomas), circa 1920.

LEGIA

ongenummerd, circa 1905.
genummerd (meer dan 50), circa 1910.

L.H.I.M.

mooie romantische kaarten met 4 kleine zichten, nummering hoger
dan 500, gekleurd, circa 1905.

LINGIER GUNST

Edit. : Lingier Gunst.
circa 1910.
zichten van de oude Vuurtorenwijk.

LUC

zie : Foto Luc.

LUX

Lux. M.B.C.P. [= Maison Belge de la Carte Postale].
in serie 116 een 12-tal genummerde kaarten, gekleurd, circa 1910.
zie ook : REX.

[LYON-CLAESEN]

Ed. Lyon-Claesen, Editeur, Bruxelles-Paris.

circa 1895, geïllustreerde kaarten door Mars [= Maurice Bonvoisin].

L.W.

genummerd boven de 100, circa 1900.

MARCO

1. Edition Marco Marcovici, Bruxelles
of Marco Marco Marcovici, Bruxelles
of Phototypie Marco Marcovici, Bruxelles
of M.M. Br.

genummerde kaarten (een kleine 100) tussen 1905 en 1910, na 1919 herneming van de nummers met andere zichten.

afscheurbare kaarten in boekjes « Souvenir de la guerre 14-18 : « Ruïnes d'Ostende ». Série A et B ; ook onder de titel « Gedenkenis van den oorlog », circa 1920.

2. Edit. Librairie Internationale, Ostende
genummerde kaarten, circa 1925.
3. Librairie E. Vander Elst, 68, rue de Flandre, Ostende.
genummerde kaarten, circa 1925.
4. Edit. G. Grosjean, 8, Quai des Pêcheurs, Ostende.
genummerde kaarten, circa 1910.
5. Edit. Paul Meyer
genummerde kaarten, circa 1907.
6. Centrale Boek- en Dagbladhandel, 31, Christinastraat, Oostende.
genummerde kaarten, circa 1920.
7. Maison Vanden Berghe, 19, rue Adolphe Buyl, Ostende.
genummerde kaarten, circa 1925.
8. Edition : Magasin de Souvenirs, 2bis, A. Serruys, Ostende.
circa 1925.

MARECHAL

V. Maréchal, 11, Avenue des Chardons, Ostende.

zichten over Mariakerke en Raversijde, circa 1960-1965.

MARINE BUCHEREI

Photographische Abteilung.

oorlogskaarten, 1915-1917.

MARNIX ANTVERPIA

Marnix Antverpia, S.E.O., Gentstraat 6, Oostende (printed in Holland).
circa 1965.

M.B.C.P.

zie : LUX.

MESS

Uitgave « Mess », Driekroezen, Brugge.

genummerde kaarten, tussen 1965 en 1971.

MONTMORENCY

A. Montmorency, 17, Bd. M. Lemonnier, Brux.
sommige kaarten vermelden « Cliché Emile Michael », andere « Cliché Antony »
enkele kaarten genummerd met getallen boven de 3000, circa 1938,
groot formaat.

MESKIN

Meskin, Antwerpen.
circa 1900.

MUMM & ZAUM

Mumm & Zaum, Bruxelles.
of M.-Z., Bruxelles.
circa 1900, gekleurd.

NAHRATH

Editeur Jules Nahrath, Bruxelles.
genummerde kaarten, circa 1895.
reeks « Au Littoral Belge », met Mariakerke : genummerd, circa 1900.

NELS

1. H.D.G. Nels, Bruxelles.
circa 1899.
2. E. Nels
o.a. « Carte officielle de l'Exposition Internationale de Cartes Postales illustrées, Ostende 1899 ».
uiterst zeldzaam.
3. Ed. Nels, Bruxelles.
Série 28 : de meest gezochte reeks van Nels, genummerd, meer dan 130, circa 1900.
Série 28 : « Environs d'Ostende » genummerd, waarin ook verscheen « l'Arche de Noé ».
Série Ostende : genummerd (120-tal), soms herhaling van zelfde nummer voor latere opname, tussen 1905-1912.
Série La Plage : algemene strand- en duinenzichten, genummerd, circa 1900.
4. Nels
Photographie artistique Ed. Nels.
Série Ostende Delft : mooie genummerde reeks (20-tal ?), circa 1905.
5. Nels
Edit. Maison White City, 101, Boulevard Van Iseghem, Ostende, circa 1910.
6. Nels
Editions Van de Water, Ostende
circa 1910, kaarten met Nederlandse tekst.
7. Nels
Edition : Tiange-Pierret, Mariakerke.
ongenummerde reeks kaarten over Mariakerke, circa 1905-1910.
8. Nels
Edition : Les Grandes Galeries Belges, 6, Place d'Armes, Ostende.
circa 1910, ook afscheurbare kaarten.

NELS THILL

Thill volgde Nels op in 1913, zodat alle kaarten Thill van 1913 of later dateren.

1. Nels, Ern. Thill, Simonnisstraat, 20-22, Brussel.
Reeks 13 : genummerde kaarten, enkele hoger genummerd dan 200, tussen 1913-1925.
reeks afscheurbare kaarten over Raversyde, 12 zichten, 1913 of 1914.
2. Nels
Nels Imprimeur-Papeterie A. Tempère, 26, rue de la Chapelle, Ostende.
circa 1912.
3. Nels, Ern. Thill, Bruxelles.
Série 13 : genummerde kaarten (een 150-tal) ; periode tussen 1913 en 1925, enkele interessante zichten van minder voorgestelde stads-gedeelten, sommige met tweetalige tekst.
« Les Bombardements pendant la guerre 14-18 », 1ère et 2me série ; afscheurbare kaarten, circa 1920.
Série Baigneuses : genummerde kaarten ; circa 1920-1925.
Série Plage : algemene reeks, genummerd met enkele kaarten over Oostende ; circa 1930.
Collection « Les Paysages Belges », 1ère série : « La Flandre Maritime » ; een paar kaarten over Oostende van vóór 1930.
na 1925 meestal genummerde kaarten, sommige zeldzaam, zoals « Galerie Promenoir », « Petit Paris », « Scholengroep Conscience », enz. ; men kan moeilijk op de nummering voortgaan want twee kaarten zoals « Het Montgomerydok » verschillend voorgesteld, waarschijnlijk van rond 1955, dragen respectievelijk nummers 30 en 459.
na 1937 werden grote formaten uitgegeven, enkelen met de vermelding « Bromurite ».
4. Nels Ern. Thill. Photothill.
genummerde kaarten uit de periode 1948-1960, enkele interessant, zoals « Gerechtshof ».
5. Nels Photographie « Sélection Ern. Thill »
circa 1960, groot formaat.
6. Eurocolor. Ern. Thill, Bruxelles.
[in samenwerking met Mexicrom]
genummerde kaarten, circa 1970.
7. Nels
Editeur J. Revyn, 14, rue du Canada, Bruxelles.
Ruines d'Ostende 1914-18 ; afscheurbare kaarten ; circa 1920.
8. Nels
Edit. Delannoy, 67, rue de la Chapelle, Ostende.
circa 1920, Frans-Engelse teksten zoals « Avenue de la Reine - The Queens avenue » [sic].
9. Nels
Librairie Devriendt, rue Adolphe Buyl, 33, Ostende.
circa 1920, ook enkele afscheurbare kaarten.

10. Nels

Librairie Internationale, Ostende...

talrijke kaarten 1925-1935, sommige uit afscheurbare boekjes, enkele kaarten vermelden « Nels Jubilé », (1938 ?).

vanaf 1938 grote formaten, verschillende met de vermelding « Bromurite », een paar luchtopnamen met de aanduiding S.A.B.E.P.A., ongenummerd.

op enkele kaarten staat de fotograaf, zoals « Photo Antony », en « Photo Lauwers, 30, rue Longue, Ostende ».

11. Nels

Edit. Vandeputte, Mariakerke.

zichten van Mariakerke, circa 1935.

12. Nels

Foto Antony, Oostende.

ook kaarten met datum, tussen 1920 en 1940.

boekjes met afscheurbare kaarten over de verwoesting van 1940 onder de titel « Ostende : ruines » en « Oostende : aandenken voor en na », een vijftal reeksen.

13. Nels

Uitgave de Meester, Oostende.

3 boekjes met 10 genummerde afscheurbare kaarten « Oostende 1940 ».

14. Nels

Photo G. De Baere, Roulers.

meestal publiciteitszichten van hotels en pensioenhuizen, circa 1950.

15. Nels

Edit. L'Espérance, Hoorens, Mariakerke-Ostende.

meestal ongenummerde kaarten, een paar genummerd hoger dan 1050, circa 1950, allemaal zichten van Mariakerke.

NELSON

Nelson. Comptoir Artistique, 108, rue Victor Rautier, Bruxelles.

NEURDEIN

1. ND Phot

of Collections ND Phot

of ND Phot, Neurdein frères, impr., Crété, succ. Paris C I

of ND Phot Ancien établ. Neurdein et Cie, E. Crété, succ. Corbeil, Paris, 52, Avenue de Breteuil, Paris

meer dan 300 genummerde kaarten, tussen 1897 en 1910.

zeer interessante reeks wegens zeldzame opnamen, bv. « Le Pont des Lions », « L'Ibis, école des mousses », « La rue des Hospices », « Le Marché aux Herbes », enz.

2. D. Vermast, éditeur.

enkele nummers uitgegeven rond 1905.

3. Librairie Godtfurneau, 7 rue de Flandre, Ostende.

talrijke belangrijke kaarten, o.a. « Le Château d'Eau », « SM Léopold II et S.A.R. Princesse Clémentine à Ostende », enz.

ook dubbele panoramische kaarten, hoge nummeringen, circa 1905.

O.D.I.

[Ostend-Dover II.], Bruxelles.
gekleurde kaarten 1954 met mailboten.

O.V.S.

Edit. O.V.S., Bruxelles.
circa 1900-1905, sommigen gekleurd.

[PAKKETBOOTKAARTEN]

Paquebots de l'Etat Belge : ligne Ostende-Douvres.
reeks van 36 chromolithografische kaarten naar aquarellen van P.J. Claeys, werd verkocht vanaf 31.8.1899 op de Pakketboten en vanaf juni 1904 in de postkantoren te Oostende ; zagezegd twee zichten van elk schip (heen- en terugreis), doch enkel de tekst werd gewijzigd voor de schepen (van elke kaart waren er 2 waarden).
in maart 1904 verscheen een nieuwe reeks van 9 kaarten, 2 waarden, doch fotografische afbeelding.
op 31 juli 1906 een reeks van 3 kaarten, 2 waarden van de nieuwe mailboot « A bord du paquebot à turbines "Princesse Elisabeth" ».
in juni 1907 werd een nieuwe uitgave van 4 kaarten gedaan.
in januari 1910 verscheen een reeks van 7 kaarten, waarvan 3 in een tweede waarde, met 4-talige tekst en de vermelding « Cliché Jacops ».
in september een zicht van de « Jan Breydel » (2 waarden) en eind oktober 1910 een zicht van « Pieter de Coninck » (2 waarden), doch geen vermelding meer van de fotograaf.
in 1921 werden twee prentkaarten in kleur (2 waarden) naar ontwerpen van kunstenaars weergegeven.
de pakketbootkaarten werden uit de omloop genomen op 22.12.1930.
later werden nog prentkaarten verkocht met zichten van de mailboten, gemaakt naar aquarellen, doch het waren geen postwaarden meer (zie : STOCKMANS).

PE

Jos Pé.
circa 1950.

PHOBEL

circa 1925.

PHOTB

1. Phot. Belge, rue Ma Campagne, 30, Bruxelles.
circa 1910 en 1920, sommigen genummerd, ook enkele afscheurbare kaarten.
2. Service photographique de l'Armée belge.
kaart « Entrée du Roi à Ostende » voorstellend (1918), uitg. 1919 (?).

PHOTOPERLINE

Photoperline D.G.
1958, verschillende kaarten, groot formaat.

PHOTOTYPIE D'ART

La Phototypie d'Art, 10, rue P.V. Jacobs, Brux.
afscheurbare kaarten, genummerd, circa 1935.

P.I.A.

P.I.A., Belgaphot, Bruxelles.
genummerd hoger dan 400, circa 1935.

P.I.B.

1. Phototypie Industrielle Belge (93, rue de Courtrai, Brux.).
genummerd hoger dan 300, circa 1930-35.
2. Edit. O. Fovel, « Laiterie Royale », Ostende.
boekje met 10 afscheurbare kaarten, circa 1925.

POTTIER

C. Pottier, Ostende.
genummerd hoger dan 300, circa 1930.

P.J.

P.J., Bruxelles.
circa 1930.

PLUSPOINT

1. n.v. Pluspoint, Blankenberge.
gekleurde kaarten, groot formaat.
Stene-Dorp, 1974 ?
2. Europacentrum n.v.
1974 ?
3. Uitgave De Plate, v.z.w.
3 kaarten Heemmuseum, 1975.

PREAUX FRERES

1. Phototypie Préaux Frères, Ghlin.
ongeveer 60 genummerde kaarten, circa 1912.
2. Edit. Vve Debacker, 226, Chaussée de Thourout, Ostende.
kaarten over de H. Hartkerk, circa 1925.

PREVOT

J. Prévot, Antwerpen.
of Ed. John Prévot, Antwerpen (Imprimé en Italie).
genummerd hoger dan 400 rond 1955, een 40-tal kaarten genummerd
1-40, circa 1960-1970, gekleurd, groot formaat.
zie ook : VAN MIEGHEM.

PROVOST

J.-B.P. (Ostende).
of J.-B. P 42, rue d'Ouest, Ostende
of J.-B. Provost, Ostende.
reeksen genummerd hoger dan 500, 600 en 700, circa 1905, enkele
gekleurd, ongenummerde wellicht van 1900.
zeer belangrijk wegens de zeldzame zichten : werven, museum Stracké,
watertoren, enz.

Lebon (Oostende). Een mooie strandscene met badvrouwen in typische klederdracht en de eerste zondagstoeristen (circa 1898).

OSTENDE. - Une Partie de Foot-Ball

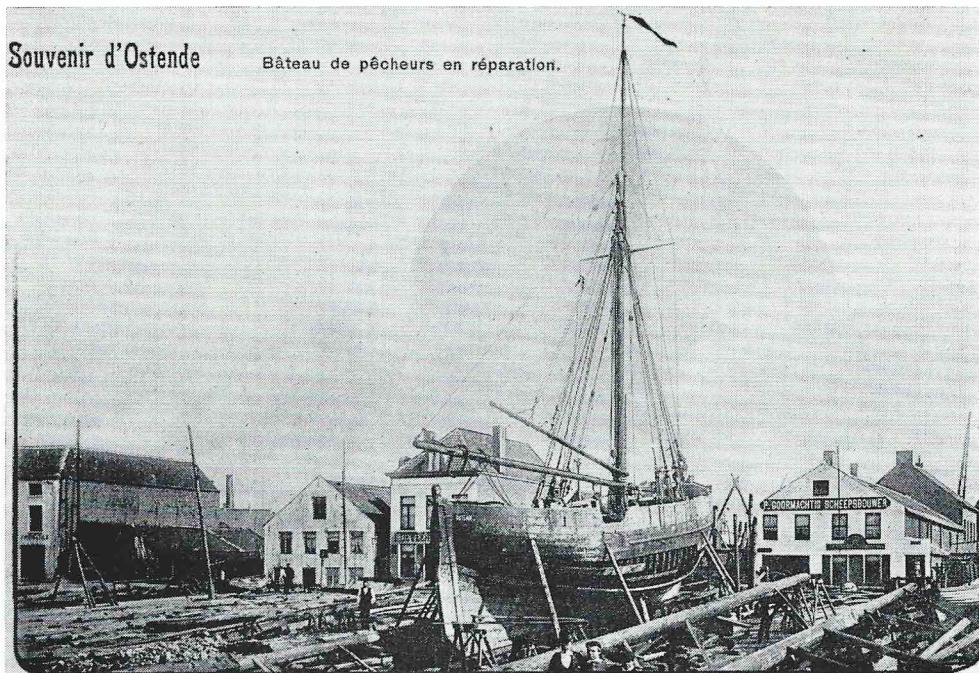
Série 7 N. 73

Editeur Albert Sugg. à Gand.

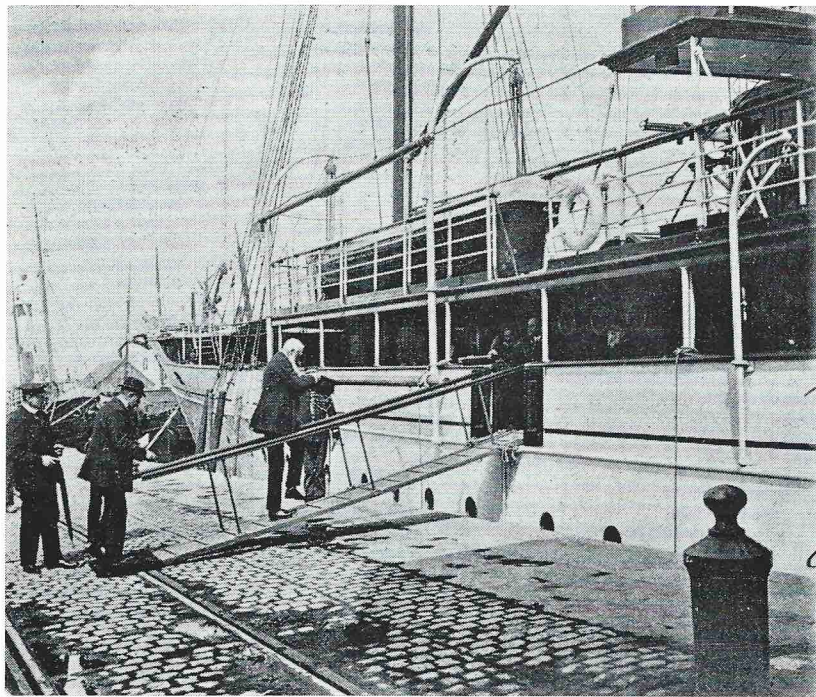
Albert Sugg (Gent). Een voetbalwedstrijd op het strand. Men ziet het doel nabij de dijkglorring en de scheidsrechter die met jas en strohoed de wedstrijd volgt (circa 1900).

Souvenir d'Ostende

Bâteau de pêcheurs en réparation.

Nels (Brussel). Een kaart uit de gezochte reeks 28, met de scheepswerf van Goormachtig aan het 3de Dok (circa 1899).

Ostende
Sa Majesté Léopold II.,
Roi des Belges,
montant à bord de son
Yacht l'Alberta

*Edw. Smo
Joseph va
micar.
No arriveron,
Demain
moudi d
C huan du
Sou. Je,
me repouss
D. L. Swain
Goa Slem
Ed. V. G.
midt, Bruxelles J.*

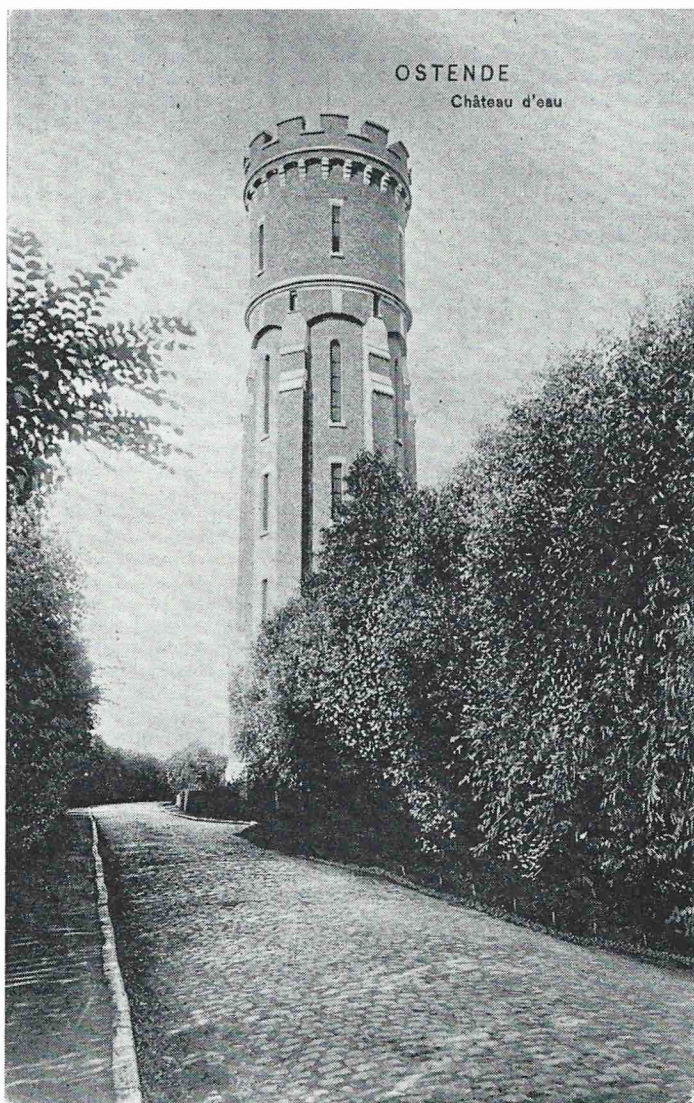
V.G. [= Victor Gregoire]. Koning Leopold II stapt aan boord van het Koninklijke yacht « Alberta » (circa 1900).

Neurdein (Parijs). Een typische Neurdein-kaart van een bijna ongekend boekje van Oostende: de achterkant van de Sint-Jozefskerk (circa 1908).

Lava (Oostende). Een zichtje van het oud gemeentehuis van Stene. Zeer zeldzaam gezien het geen toeristische kaart is (circa 1905).

Dr. Trenkler en C° (Brussel). Een zeer romantisch kijke van de Watertoren, die ons aan een Engels kasteel kan doen denken (circa 1907).

P.W.

circa 1920.

REX

idem als LUX, doch niet gekleurd (zie aldaar).

RÖMMLER & JONAS

R. & J., D.

of Römmler & Jonas, Dresde.

nummeringen hoger dan 4100, tussen 1905 en 1910, enkele gekleurd.

één jumelage-kaart zonder uitgeversnaam : « Ostende-San Sebastian », circa 1908.

SADO

Photo Sado, Bruxelles.

genummerd hoger dan 15.600, circa 1965.

SAIA

Saia, Bruxelles.

ongenummerd, 1900 ?

genummerd, 1905 ?

SALMON

J. Salmon, Sevenoaks, England.

Printed from an original water color drawing by A.R. Quinton.

sierlijke kaarten koperdruk in 3 of 6 kleuren, circa 1905.

S.B.P.

Soc. An. Belge de Phototypie, Brux.

een 20-tal (?) genummerde kaarten, enkele gekleurd, circa 1905.

SCHADECK

Edit. J. Schadeck, Ostende

of Edit. J. Schadeck, rue Longue, 7, Ostende

tussen 1905 en 1910.

SCHEERS

Edit. A. Scheers, Forest-Bruxelles.

genummerde kaarten (een 20-tal), circa 1910.

zie ook : AQUA PHOTO, 3.

S.C.P.

Edit. S.C.P., rue de Flandre, 2, Ostende.

circa 1910.

S.-D.

Edit. S.-D., 129, rue Rogier, Brux.

circa 1905.

SIMON

Simon, 48, rue Neuve, Bruxelles.

afscheurbare kaarten, circa 1925.

SÖMMERING

Edition Sömmering, Ostende.

een 20-tal (?) genummerde kaarten, circa 1905, meestal over de nieuwe haveninstallaties.

STAR

1. Star. Héliotypie De Graeve, Gand of Héliotypie de Graeve, Gand.
enkele kaarten genummerd hoger dan 1200, circa 1900.
veel kaarten genummerd tussen 2200 en 2500, enkele algemene strand, duin- of badzichten genummerd boven de 100 en tussen 950 en 1000, zeer interessante kaarten voor de periode tussen 1905 en 1914, vooral om de scherpe opnamen van gebouwen zeer gezocht, ook de personages die de kaarten stoferen zijn wegens de duidelijkheid een mooi beeld van die vooroorlogse periode.
soms herneming van nummers voor hetzelfde thema, doch later gefotografeerd, ook herdrukken na 1920.
2. Edition Imprim. Tempère, rue de la Chapelle, 26, Ostende.
opnamen van rond 1910, doch gedrukt na 1920.

STENGEL

Stengel & C°, Dresde et Berlin.

kaarten met nummering hoger dan 5.000, circa 1900.

STOCKMANS

Stockmans & C°, Anvers circa 1935,

4 gekleurde kaarten van de pakketboten Oostende-Dover, naar marines van L. Royon.

SUGG

Excelsior. Editeur Albert Sugg, Gand.

Série 7 : een 200-tal genummerde prentkaarten, tussen 1896 en 1905 ; zeer gezocht wegens hun belangrijkheid als tijdsdocument, ook gelegenheidskaarten, zoals « SM le Shah de Perse sur la Digue », « SM Léopold II aux Courses d'Ostende », enz.

bijna alle kaarten werden van zeer duidelijke cliché's gemaakt.

S.Y.L.

S.Y.L., Lichtervelde.

genummerde kaarten (tot 30 ?), circa 1920.

THEYS

Edit. S. Theys, Bruxelles.

circa 1905.

THILL

Ern. Thill, Bruxelles.

zie : NELS

TOB

L'Illustration Générale, Dept « La Carte d'Art », Bruxelles-Paris.

Série X ; een 30-tal kaarten, circa 1912.

TRENKLER

1. Dr. Trenkler C°, Leipzig.
hoge nummering, vóór 1904, enkele kaarten genummerd met Ost.
gevolgd door getal.
2. D.T.C., Anvers.
nummering voorafgegaan door Osd. (tot ongeveer 40), circa 1905,
veel kaarten bijgekleurd.
3. Dr. Trenkler C°, Bruxelles.
de nummeringen voorafgegaan door Osd of Ost (hoger dan 40), tussen
1906-1910, enkele kaarten bijgekleurd, een paar kaarten met num-
mering voorafgegaan door Leb (bv. Leb 4 : École des Mousses (her-
drukken ?)).
over het algemeen interessante kaarten, zoals Armenonville, Château
d'Eau, Les Courses, enz.

U.P.B.

Edition U.P.B., Bruxelles.
circa 1935.

VALENTINE

Valentine, phot J.V.
kaarten genummerd hoger dan 52.000, circa 1905.
enkele interessante kaarten op gebied van de lokale folklore, zoals
« Fabricantes des filets de pêche », « Laitière d'Ostende », « Le
Marché », enz.

VALENTINE & SONS

Valentine & Sons, Dundee and London (Printed in Gt Britain).
nummering voorafgegaan met X, circa 1950.

VAN CORTENBERGH FILS

Van Cortenbergh Fils, Brux.
circa 1900-1905, enkel kaarten bijgekleurd.

VAN DANTZIG

Désiré Van Dantzig Fils, Bruxelles.
hoge nummeringen, circa 1900, zeer zeldzame en gezochte kaarten.

[VANDENBERGHE]

J. v.D.B. [Antwerpen] (Edition Fisa, Barcelona).
kleurkaarten genummerd 1-52 in kleur, groot formaat, circa 1975.
reeks over de Belgische kust, nummers voorafgegaan door de letters
ZN.

VANDEN HEUVEL

Th. Van den Heuvel, éditeur, Bruxelles.
genummerd (tot 60 ?), circa 1900-1905.
enkele zeer interessante kaarten betreffende Oostendse binnenstraten
ook nog een afzonderlijke reeks « Les Plages Belges ».

VANDERAUWERA

Vanderauwera et Cie, éditeur, Bruxelles.

soms zonder uitgeversnaam, enkel een rood wapenschild, circa 1900-1905.

VAN LOO

Van Loo, Anvers.

circa 1905.

VAN MIEGHEM

Uitgave A. Van Mieghem, Deurne (Antw.).

of Van Mieghem A., Oostende (Imported [Spanje]).

[opvolger van J. Prevot]

genummerde kaarten, groot formaat, van 1 tot 118, van 119-140 (met Kruger), van 141-160 (met CIM, Imprimé en France), verder van 161 tot circa 200, gepubliceerd tussen 1960 en 1977, allemaal kleurprentkaarten.

VED

[Imp. V. ERNULT-DONCQ, 20, rue des Chartreux, Bruxelles].

behoren tot de oudste kaarten over Oostende, circa 1895-1900, weinig zichten zijn genummerd.

VERMEERSCH

Uitg. Vermeersch Denis.

circa 1950, kaarten over Mariakerke.

VERVAEKE

Drukker-Uitgever Vervaeke, 50, Jozef II straat, Oostende.

enkele genummerde kaarten [uitgave Albert ?], circa 1925.

zie ook : ALBERT, 3.

V.G.

1. Edit. V.G., 42, Avenue du Midi, Bruxelles.

[= Victor Grégoire].

een 150-tal genummerde kaarten (1-150), enkele met nummering hoger dan 20 en 50 duizend, tussen 1900 en 1910.

zeer belangrijk voor de algemene zichten, maar ook voor de straten en gebouwen en documentaire kaarten bv. « Leopold II », (circa 1900), « Het Loze Visschertje » (1911), sommige zeer zeldzaam.

2. Edition V.G., [TEMPERE], 26, rue de la Chapelle, Ostende.
circa 1910.

VLIETINCK

J. Vlietinck, Ostende.

circa 1898-1905, zeldzaam.

V.O. - D.W.

Edn V.O. - D.W. Anvers.

circa 1900.

WALSCHAERTS

1. Cliché F. Walschaerts, Bruxelles.
een 160-tal kaarten, genummerd, sommige nummers hernomen voor latere opnamen van hetzelfde thema tussen 1910-1925, veel belangrijke kaarten wegens bijzondere zichten, zoals « Boulevard à Pieters » [sic] ; « La Caserne », « L'Tbis : Bateau orphelinat », enz.
2. W.B.
Edition Delacauw, 12, Avenue Henri Serruys, Ostende.
een 12-tal genummerde kaarten over Mariakerke, circa 1910.
3. F.W.
Librairie Devriendt, Ostende.
of Cliché F. Walschaerts
of Ed. Devriendt, Rue Adolphe Buyl, 33, Ostende.
meestal genummerde kaarten, circa 1920-1925.

WEENENK & SNEL

La Haye, dépôt rue Van Oost, 61, Bruxelles
série 1 : genummerde kaarten, circa 1925.

WESTTOERISME

Uitg. Westtoerisme en Internationale Boekhandel, Oostende.
in deze Westvlaamse uitgave een paar kaarten over Oostende, genummerd, circa 1958.

W.V.S.

Edit. W.V.S., 183, Boulv. du Hainaut, Bruxelles.
circa 1900-1905.
zie ook : LAVA.